

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри державного
управління, публічного
адміністрування
та економічної політики

Протокол № 2 від 30.08.2024 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної
роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

**МІКРОЕКОНОМІКА
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)**

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

**07 Управління та адміністрування
071 «Облік і оподаткування»
перший (бакалаврський)
«Облік і аудит»**

Статус дисципліни

обов'язкова

Мова викладання, навчання та оцінювання

українська

Розробник(и):

К.е.н., доцент

К.е.н., доцент

Андрій ЛИТВИНЕНКО

Ірина ПІВАВАР

Завідувач кафедри
Державного управління,
публічного адміністрування
та економічної політики

Наталія ГАВКАЛОВА

Ольга ФАРТУШНЯК

Гарант програми

**Харків
2025**

ВСТУП

Актуальність навчальної дисципліни та її необхідність та роль у підготовці фахівців в Україні ґрунтується на необхідності формування та подальшого розвитку національної соціально-економічної моделі з урахуванням актуальних потреб домогосподарств і бізнесу. Навчальна дисципліна «Мікроекономіка» належить до циклу природничо-наукових та загальноекономічних дисциплін. Питання, які розглядаються у дисципліні «Мікроекономіка», мають важливе значення для майбутнього маркетолога, оскільки дозволяють розкрити мотиви економічної поведінки та механізми функціонування господарюючих суб'єктів на основі мікроекономічних теорій, концепцій, моделей, обґрунтованих світовою та вітчизняною наукою й апробованих економічною практикою. Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота здобувачів із вітчизняною та зарубіжною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами.

У центрі уваги мікроекономіки – процеси прийняття первинними ланками економіки оптимальних економічних рішень на основі раціональної поведінки та за умов обмеженості засобів і наявності альтернативних можливостей. Водночас, мікроекономіка досліджує особливості функціонування та перспективи розвитку певних товарних та ресурсних ринків, дозволяє зрозуміти, як формуються ціни й визначаються обсяги виробництва в різних галузях, з'ясовує наслідки впливу державного регулювання окремих ринкових структур і галузевих ринків.

Знання концептуальних основ навчальної дисципліни «Мікроекономіка» та оволодіння її практичним інструментарієм відповідає вимогам Національної рамки кваліфікації, формує професійні компетентності здобувачів щодо обґрунтування оптимальних економічних рішень суб'єктів господарювання.

Мета навчальної дисципліни: формування ринково орієнтованого економічного світогляду, знань і навичок стосовно з'ясування механізмів встановлення та відновлення рівноваги мікро-систем та підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- формування системи теоретичних знань щодо основних економічних категорій та законів функціонування економіки;
- оволодіння основними теоріями поведінки споживача та фірм;
- набуття вмінь розрізняти показники розвитку фірм, галузей, об'єднань підприємств, ринків;
- розуміння принципів економічного розвитку суб'єктів господарювання;
- усвідомлення методів та управлінських рішень в економіці на мікрорівні;

- набуття вмінь оперувати основними економічними категоріями і поняттями;
- засвоєння мотивів, основних закономірностей та методологічних принципів поведінки економічних суб'єктів у ринкових умовах на мікрорівні;
- оволодіння універсальним інструментарієм для самостійного аналізу та обґрунтування прийняття оптимальних господарських рішень за умов обмеженості засобів і наявності альтернативних можливостей.
- аргументувати власну позицію в ході обговорення економічних проблем;
- аналізувати й структурувати проблеми організації (підприємства), формувати обґрунтовані рішення.

Об'єктом навчальної дисципліни є економічна діяльність людей та загальні економічні проблеми, що виникають під час її здійснення на мікрорівні господарської системи, де вступають у взаємовідносини мікроекономічні суб'єкти.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процеси економічного вибору, що здійснюють суб'єкти господарювання для досягнення своїх цілей в умовах обмежень, які накладаються на їхні можливості.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
ПР01	СК01
ПР02	СК01
ПР08	ЗК02, ЗК04, СК01, СК02, СК03, СК08
ПР09	ЗК05, ЗК08, СК01, СК10, СК11
ПР13	ЗК01, ЗК02, СК01, СК02, СК08

де, ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР02. Розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств.

ПР08. Розуміти організаційно-економічний механізм управління підприємством та оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням обліково-аналітичної інформації.

ПР09. Ідентифіковувати та оцінювати ризики господарської діяльності підприємств.

ПР13. Усвідомлювати особливості функціонування підприємств у сучасних умовах господарювання та демонструвати розуміння їх ринкового позиціонування.

ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК04. Здатність працювати автономно.

ЗК05. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК08. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці.

СК02. Використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, розв'язання прикладних завдань в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

СК03. Здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення.

СК08. Ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів.

СК10. Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків.

СК11. Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади взаємодії виробника та споживача

Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки

1.1. Мікроекономіка як складова частина економічної теорії. Мікроекономіка як складова частина економічної теорії. Зміст, співвідношення

і генезис термінів «політична економія», «економічна теорія», «макроекономіка», «економікс» та ін.

1.2. Обмеженість ресурсів і необхідність вибору. Проблема обмеженості ресурсів і необхідність вибору. Альтернативність цілей використання обмежених ресурсів і раціональність поведінки суб'єктів ринкових відносин. Альтернативний вибір, альтернативні витрати та альтернативна вартість.

1.3. Предмет мікроекономіки. Суб'єкти та об'єкти економічних відносин на мікрорівні. Еволюція та сучасний зміст предмету мікроекономіки. Суб'єкти та об'єкти економічних відносин на мікрорівні.

1.4. Інструментарій мікроекономічного аналізу. Основні принципи і методи вивчення мікроекономічних явищ і процесів. Сучасний інструментарій мікроекономічного аналізу. Взаємозв'язок мікроекономіки з іншими дисциплінами.

1.5. Економічна політика на мікрорівні: сутність, структура, види. Сутність економічної політики на мікрорівні, її структура, види.

Тема 2. Теорія граничної корисності й поведінка споживача

2.1. Корисність в економічній теорії: поняття, проблеми виміру. Потреба і корисність. Потреби, їх види, структура. Поняття корисності в економічній теорії. Функція корисності. Сукупна та гранична корисність: вимірювання та графічне зображення. Постулати теорії споживчого вибору. Визначення ціни товару на основі граничної корисності.

2.2. Сукупна та гранична корисність. Закони Госсена. Закон спадної граничної корисності. Перший та другий закони Госсена. Оптимальне споживання одного блага. Гранична корисність та крива попиту. Вирішення парадоксу А. Сміта на основі кривих граничної корисності.

2.3. Бюджетні обмеження і можливості споживання. Правило максимізації корисності. Рівновага споживача з кардиналістських позицій, в т.ч. в умовах споживання набору благ. Рівновага споживача з кардиналістських позицій, в т.ч. в умовах споживання набору благ. Фактор часу і споживчий вибір.

Тема 3. Ординалістська теорія поведінки споживача

3.1. Криві байдужості. Карта байдужості. Криві байдужості, їх властивості. Карта байдужості. Окремі випадки конфігурацій кривих байдужості для різних пар товарів. Роль кривих байдужості у мікроекономічному аналізі поведінки споживача. Гранична норма заміщення благ. Зона ефективного заміщення. Обмеження та виключення.

3.2. Бюджетне обмеження і можливості споживача. Бюджетна лінія, її формула та графічне зображення. Ламана бюджетна лінія. Зсув бюджетної лінії. Вплив зміни доходу споживача на розташування бюджетної лінії та процес споживання.

3.3 Рівновага (оптимум) споживача з точки зору ординалістської теорії поведінки споживача. Економічне обґрунтування та графічне зображення

оптимуму споживача як моделі раціонального споживчого вибору. «Внутрішнє» та «кутове» рішення рівноваги споживача.

Тема 4. Аналіз поведінки споживача

4.1. Реакція споживача на зміни доходу та ціни. Залежність поведінки споживача від його доходу. Лінія «дохід – споживання» та побудова кривих Енгеля. Закони Енгеля. Побудова лінії «дохід – споживання». «Суперіорні» (нормальні) та «інферіорні» (низькоякісні) товари. Особливості лінії «дохід – споживання» для нормальних і низькоякісних товарів. «Лінія життя» для різних верст населення та різних вікових груп. Лінія «ціна – споживання» та побудова кривої індивідуального попиту. Зміна вибору споживача в результаті зміни ціни одного з товарів та обох товарів. Побудова лінії «ціна – споживання». Різновиди траєкторії зміни споживання внаслідок зменшення цін на суперіорні та інферіорні товари. Побудова лінії індивідуального попиту споживача.

4.2. Фактори впливу на вибір споживача. Утворення «надлишку споживача» в результаті перевищення корисності товарів над ціною. Приріст «надлишку споживача» як показник зміни його добробуту. Зміна надлишку і втрати в результаті введення податків та дотацій на товари. Комплементарні товари та товари-субститути. *4.3. Ефект доходу і ефект заміщення.* Основні фактори впливу на вибір споживача. Ефект доходу і ефект заміщення. Розкладання сукупної зміни обсягу попиту на складові: ефект доходу та ефект заміщення – основні підходи за Слуцьким та Хіксом.

4.4. Парадокс Гіффена.

Тема 5. Попит, пропозиція, їх взаємовідносини

5.1. Попит і пропозиція як основні важелі ринкового механізму. Закон попиту. Цінові і нецінові детермінанти попиту. Попит і закон попиту. Графічне відображення закону попиту. Функція попиту. Графіки індивідуального та ринкового попиту. Виключення з дії закону попиту. Цінові і нецінові детермінанти попиту. *Закон пропозиції. Цінові і нецінові детермінанти пропозиції.* Пропозиція і закон пропозиції. Графічне відображення закону пропозиції. Функція пропозиції. Графіки індивідуального та ринкового попиту. Цінові і нецінові детермінанти пропозиції.

5.2. Ринкова рівновага: механізм встановлення, умови формування та шляхи досягнення. Поняття часткової ринкової рівноваги, рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва. Види ринкової рівноваги. Зміни у ринковій рівновазі. Дефіцит та надлишок виробництва. Зміни рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва під впливом різних чинників на взаємозалежних ринках. Стійкість ринкової рівноваги. Павутиноподібна динамічна модель досягнення рівноваги. Наслідки державного втручання у ринкову рівновагу. Чорний ринок. Спекуляція та посередництво.

5.3. Еластичність попиту та пропозиції, фактори, які на них впливають. Еластичність попиту, фактори, які на неї впливають. Види

еластичності попиту: за ціною (пряма), за доходом та перехресна еластичність. Дугова та точкова еластичність. Еластичність пропозиції, фактори, що на неї впливають. Еластичність за власною ціною блага та за цінами факторів виробництва. Дугова та точкова еластичність пропозиції. Еластичність у короткостроковому та довгостроковому періодах. Практичне значення теорії еластичності попиту та пропозиції.

Тема 6. Теорія виробництва та мікроекономічна модель підприємства

6.1. Підприємство як суб'єкт економічних відносин на мікрорівні. Поняття підприємства. Місце та роль підприємства у ринковій системі. Організаційно-правові форми підприємств. Класифікація суб'єктів господарювання.

6.2. Сукупний, середній та граничний продукт. Виробництво та фактори виробництва. Сутність та структура факторів виробництва. Сукупний, середній та граничний продукт.

6.3. Виробничий процес та його оптимізація. Загальний та середній доход. Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства. Особливості виробництва. Технологія виробництва. Взаємозамінність та взаємозалежність факторів виробництва. Оптимальне співвідношення ресурсів. Економічна та технологічна ефективність виробництва. Мікро-економічна модель підприємства.

6.4. Виробнича функція: поняття, параметри, види. Поняття виробничої функції. Властивості виробничої функції. Види виробничих функцій. Екстенсивне та інтенсивне виробництво. Короткостроковий та довгостроковий періоди у діяльності підприємства. Виробництво з одним та двома змінними факторами виробництва. Особливості виробничої функції у короткостроковому періоді. Закон спадної граничної продуктивності (віддачі) змінного фактора виробництва.

Тема 7. Теорія виробництва та витрати виробництва

7.1. Поняття та структура факторів виробництва. Особливості виробничої функції на довгостроковому інтервалі. Виробництво з одним та двома змінними факторами виробництва.

7.2. Ізокванта та ізокоста: суть, графічне та алгебраїчне зображення. Ізокванта. Карта ізоквант. Зона технологічного заміщення. Гранична норма технологічного заміщення. Ізокоста: сутність, графічне та алгебраїчне зображення. Оптимум товаровиробника та його графічна інтерпретація.

7.3. Ефект масштабу та його вплив на визначення оптимального розміру підприємства. Виробництво у довгостроковому періоді. Поняття ефекту масштабу. Постійна, зростаюча та спадна віддача від масштабу. Крива «Шлях розвитку». Концепція мінімально ефективного розміру підприємства. Вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску.

Змістовий модуль 2. Теорія ринкових структур

Тема 8. Витрати виробництва

8.1. Економічний і бухгалтерський підхід до визначення витрат виробництва. Витрати, їх сутність та структура. Загальна характеристика витрат та їх класифікація. Економічний і бухгалтерський підхід до визначення витрат виробництва. Поняття альтернативних витрат. Зовнішні (бухгалтерські) та внутрішні витрати. Витрати, видатки, виплати, собівартість – важливість виокремлення, їх взаємозв'язок.

8.2. Витрати виробництва у короткостроковому періоді: види, графічне зображення, практичне значення. Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Постійні, змінні, загальні витрати, їх графічне зображення. Умовно-змінні та умовно-постійні витрати. Середні витрати: сутність, формули, графічне зображення. Граничні витрати. Граничні доходи. Гранична продуктивність. Правило максимізації прибутку. Рівновага фірми у короткостроковому періоді. Максимізаційно-мінімізаційні цілі фірми. Догранична, гранична та позагранична фірма. Догранична фірма з нормальним та надприбутком.

8.3. Витрати виробництва у довгостроковому періоді. Ефект масштабу. Пропозиція галузі. Витрати виробництва у довгостроковому періоді. Криві довгострокових витрат. Концепція мінімально ефективного розміру підприємства. Ефект масштабу виробництва: сутність, типи, практичне значення. Пропозиція галузі. Крива пропозиції галузі з постійними та зростаючими витратами.

Тема 9. Ринок досконалої конкуренції

9.1. Поняття досконалої конкуренції. Ринковий попит на продукцію конкурентної фірми. Ознаки й умови існування ринку досконалої конкуренції. Види конкуренції. Ринковий попит на продукцію фірми, яка діє в умовах досконалої конкуренції. Графічне зображення попиту конкурентної фірми, середнього, граничного і сукупного доходу.

9.2. Поведінка конкурентної фірми в короткостроковому та довгостроковому періодах. Визначення поведінки фірми в коротко-строковому періоді. Правило максимізації прибутку і мінімізації збитків: два способи визначення. Поведінка підприємства за умов зміни ринкової ситуації. Пропозиція фірми у короткостроковому періоді, її зв'язок з кривими витрат, графік галузевої пропозиції. Поняття ринкової рівноваги. Визначення рівноважного обсягу та рівноважної ціни. Пропозиція фірми та галузі. Поведінка фірми у довгостроковому періоді. Крива ринкової пропозиції на тривалому інтервалі та її можливі конфігурації в галузях з постійними, зростаючими, спадними витратами. Тривала рівновага підприємства, галузі, ринку та механізм її підтримки.

9.3. *Визначення ефективності ринку досконалої конкуренції.* Ефективність ринку досконалої конкуренції. Переваги та недоліки досконалої конкуренції.

Тема 10. Монопольний ринок

10.1. *Характерні риси ринку чистої монополії. Види монополій.* Характерні риси та особливості існування ринку чистої монополії. Бар'єри для вступу в галузь: економічні, адміністративні та правові. Основні види монополій.

10.2. *Крива попиту монополіста. Вибір монополістом ціни й обсягу виробництва.* Крива попиту монополіста. Вибір монополістом ціни й обсягу виробництва. Вплив на поведінку монополіста цінової еластичності попиту. Правила максимізації прибутку і мінімізації збитків. Пропозиція монополіста і особливості її формування. Визначення монопольної ціни. Стратегії монополістичного ціноутворення. Цінова дискримінація: поняття, умови та види.

10.3. *Монополія і монопольна влада. Цінова дискримінація: поняття, умови та види.* Монополія і монопольна влада. Джерела монопольної влади. Показники монопольної влади. Обмеження монопольної влади. Регульована монополія. Необхідність державного регулювання монополії. Рівновага фірми монополіста в довгостроковому періоді. Досягнення і утримання ринкової влади в довгостроковому періоді.

10.4. *Переваги та недоліки монополій. Ефективність монополістичного ринку.* Економічні наслідки монополізації галузі. Переваги та недоліки діяльності фірми-монополіста. Суспільні втрати від діяльності монополіста. Антимонопольна політика. Антимонопольне законодавство України.

Тема 11. Олігополія та монополістична конкуренція

11.1. *Олігополістичний ринок: його ознаки та особливості. Види олігополій. Теорія класичної дуополії.* Основні ознаки олігополістичного ринку. Види олігополій: чиста та диференційована. Некооперативна і кооперативна поведінка олігополістів. Лідерство в цінах. Цінова конкуренція. Модель дуополії Курно: договірна й конкурентна рівновага.

11.2. *Поведінка фірм на олігополістичному ринку. Цінові війни.* Олігополія з погляду теорії ігор. «Дилема ув'язнених» – приклад некооперативної гри з ненульовою сумою. *Картелі.* Цінові війни. Аналіз ламаної лінії попиту. Негнучкість цін. Теорія змови. Картельні союзи. Умови та чинники формування картелю. Показники монопольної влади. Ціноутворення за принципом «витрати плюс». Ефективність та соціально-економічні наслідки олігополії.

11.3. *Ринок монополістичної конкуренції, його характеристики. Поняття диференціації продукту.* Модель ринку монополістичної конкуренції, її характеристика. Поведінка фірм на ринку монополістичної конкуренції. Диференціація виробів: форми, позитивні наслідки та загрози.

Ефективність монополістичної конкуренції. Надлишкові потужності. Крива попиту фірми, яка діє на ринку монополістичної конкуренції. Динаміка прибутковості фірми в короткостроковому і довгостроковому періодах. Визначення ціни та оптимального обсягу виробництва. Умови досягнення і підтримки беззбитковості у довгостроковому періоді.

11.4. Особливості нецінової конкуренції на олігополістичному ринку та ринку монополістичної конкуренції. Нецінова конкуренція, її види та наслідки для виробників та споживачів. Реклама, її роль у формуванні попиту. Переваги та недоліки реклами.

Тема 12. Загальна характеристика факторних ринків

12.1. Ринки факторів виробництва (ресурсів): особливості попиту та пропозиції, рівновага. Пропозиція факторів виробництва. Попит на товари та попит на ресурси. Попит на ресурси, як похідний. Правило використання ресурсів. Попит на ресурси в умовах досконалої та недосконалої конкуренції. Фактори, які впливають на попит на ресурси. Еластичність попиту на ресурс. Оптимальне співвідношення ресурсів. Правило найменших витрат. Правило максимізації прибутку.

12.2. Попит та пропозиція праці, визначення її ціни. Праця як ресурс, як фактор виробництва. Характеристика досконалого конкурентного ринку праці. Граничний вигравш виробника від найманої праці. Попит окремого робітника на працю. Галузевий попит на працю. Пропозиція праці для окремого робітника. Ринкова пропозиція послуг праці. Рівновага на ринку праці. Диференціація ставок заробітної плати. Економічна рента на ринку праці. Роль профспілок. Попит монополії на працю і монополярна рівновага. Монопсонічний та олігопсонічний ринки, їх особливості. Двостороння монополія і визначення реального рівня заробітної плати. Контроль профспілок над пропозицією робочої сили. Дискримінація на ринках робочої сили.

12.3. Капітал, як ресурс тривалого використання. Рівновага на ринку капіталу. Капітал як ресурс тривалого використання. Попит та пропозиція капіталу. Рівновага на ринку капіталу. Формування процентної ставки як рівноважної ціни капіталу. Інвестиції, їх види. Вплив процентної ставки на короткострокові інвестиційні проекти підприємців. Обґрунтування інвестиційних рішень у тривалому періоді. Міжчасове бюджетне обмеження, міжчасова рівновага.

12.4. Земля, як фактор виробництва. Рента, ціна землі. Земля як фактор виробництва. Ринок землі. Попит та пропозиція землі. Економічна і земельна рента. Ціна землі, як капіталізована рента. Орендна плата.

12.5. Підприємницькі здібності, їх характеристика, як фактора виробництва.

12.6. Концепції прибутку. Основні функції та види прибутку. Нормальний прибуток. Концепції прибутку. Основні функції та види прибутку.

Тема 13. Інституціональні аспекти ринкового господарства, загальна ринкова рівновага та економіка добробуту

13.1. Загальна економічна рівновага, її види. Взаємозв'язок та взаємозалежність загальної економічної рівноваги та рівноваги на мікрорівні. взаємодія двох, трьох та множини ринків.

13.2. Ефективність виробництва, випуску, обміну. Ефективність виробництва, крива виробничих можливостей, ефективність випуску. Ефективність обміну. Крива контрактів. Ефективність за Парето. Ефективність та справедливність. Рівень та якість життя: сутність, показники.

13.3. Добробут: сутність, критерії, показники. Добробут: сутність, критерії, показники. Основні теореми добробуту. Коробка Еджуорта.

13.4. Перерозподіл доходу. Крива Лоренца. Нерівність доходів. Крива Лоренца та коефіцієнт Джинні. Перерозподіл доходів. Вплив податків на загальну економічну рівновагу. Квазіоптимум.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1.	Бесіда «Сучасний інструментарій мікроекономічного аналізу». Дискусія «Мікроекономічний атомізм». Дебати «Актуальність принципів мікроекономіки»
Тема 2.	Дискусія «Фактор часу та споживчий вибір». Презентація «Міжчасовий вибір споживача». Вирішення завдань за темою.
Тема 3.	Дискусія «Рівновага споживача – ординалістський підхід». Бесіда «Формування споживацьких уподобань». Вирішення завдань за темою.
Тема 4.	Дискусія «Моделювання поведінки споживача». Мозковий штурм «Детермінанти поведінки споживача». Вирішення завдань за темою.
Тема 5.	Бесіда «Взаємодія попиту і пропозиції. Вплив держави, спекуляції на стійкість ринкової рівноваги». Дискусія «Вплив еластичності на вибір споживача». Вирішення завдань за темою.
Тема 6.	Бесіда «Фактори виробництва» Дискусія «Комбінація факторів виробництва у короткостроковому періоді». Вирішення завдань за темою.
Тема 7.	Бесіда «Оптимум товаровиробника». Дискусія «Максимізаційно-мінімізаційні цілі фірми». Вирішення завдань за темою.
Тема 8.	Бесіда «Максимізаційно-мінімізаційні цілі фірми». Дебати «Сутність проблем ефективності ведення бізнесу». Мозковий штурм «Фактори впливу на прибуток». Вирішення завдань за темою.
Тема 9.	Дебати «Досконала конкуренція – ідеальний функціонування ринкової системи». Мозковий штурм «Асиметричність інформації на ринку». Вирішення завдань за темою.
Тема 10.	Дебати «Особливості функціонування та регулювання монополій в Україні». Бесіда «показники монопольної влади». Вирішення завдань за темою.

Тема 11.	Бесіда «Основні моделі ціноутворення на ринку олігополії». Бесіда «Основні моделі ціноутворення на ринку монополістичної конкуренції». Вирішення завдань за темою.
Тема 12.	Бесіда «Регулювання ціноутворення на ринках ресурсів». Дебати «Особливості формування попиту та пропозиції на ринку праці». Вирішення завдань за темою.
Тема 13.	Дебати «Економіка добробуту – особливості в Україні». Вирішення завдань за темою.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1.	Діалектика взаємозв'язку інтересів і потреб.
Тема 2.	Проблеми визначення корисності
Тема 3.	Визначення корисності за умови споживання набору благ.
Тема 4.	Особливості поведінки споживача за умови купівлі різних типів благ.
Тема 5.	Вплив еластичності на ринкову рівновагу. Чутливість попиту та пропозиції при введенні податків, дотацій товаровиробникам.
Тема 6.	Виробнича функція на мікрорівні: проблеми інтерпретації.
Тема 7.	Моделі поведінки фірми.
Тема 8.	Особливості розрахунку граничних витрат у короткостроковому та довгостроковому періодах.
Тема 9.	Обмеженість теорія досконалої конкуренції.
Тема 10.	Визначення показників монополізації.
Тема 11.	Особливості ціноутворення на ринках олігополії та монополістичної конкуренції
Тема 12.	Рівновага на ринках факторів виробництва
Тема 13.	Показники добробуту в країні, їхня динаміка та порівняння з іншими країнами

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні навчальної дисципліни доцільно використовувати: пояснювально-ілюстративний метод; метод проблемного викладу; евристичний метод; дослідницький метод.

Для активізації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів застосовуються: проблемні лекції (теми 1 – 13); презентації (теми 1 – 13); робота в малих групах (теми 1-13); дискусії (теми 1-13); індивідуальна дослідницька робота (т. 1-13).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль включає оцінювання здобувачів під час:

практичних (семінарських) занять – 5 балів за кожне заняття за умови виконання здобувачем означених практичних завдань згідно робочого плану (технологічної карти) з навчальної дисципліни "Мікроекономіка" та участі в обговоренні проблемних та дискусійних питань за темою практичного (семінарського) заняття. Загальна кількість балів – 25.

Перевірка виконаних домашніх завдань щодо використання в дослідженнях різних методів аналізу поведінки суб'єктів господарювання. Кожне домашнє завдання оцінюється у 5 балів за умови правильного виконання та наявності висновків. Кількість домашніх завдань – 4, максимальна кількість балів за усі домашні завдання становить 20.

Есе, що оцінює здатність здобувача обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки щодо проблем визначення особливостей економічної поведінки різних господарюючих суб'єктів, підвищення її ефективності. Підготовка есе – 5 балів. Есе оцінюється після обговорення його здобувачами та викладачем.

Презентації та виступи на наукових заходах (5 балів за кожную презентацію), що дозволяють оцінити рівень засвоєння теоретичних основ мікроекономічної теорії; ознайомлення з сучасними концепціями та підходами щодо оптимізації поведінки суб'єктів економічної діяльності на мікрорівні; вміння поєднувати теорію з практикою при розв'язанні практичних завдань. Кількість презентацій – 2, максимальна кількість балів за всі презентації становить 10.

Поточні контрольні протягом семестру 2, кожна з яких оцінюється у 7 балів, загалом - 14.

Оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни «Мікроекономіка» в межах поточного контролю включає таку форму як колоквіум. Протягом семестру здобувачі пишуть два колоквіуми. Максимальна оцінка за кожен колоквіум – 13 балів. Максимальна кількість балів за обидва колоквіуми – 26 балів. Перший колоквіум включає теми 1 – 7, а другий колоквіум – теми 8 – 14. Структура колоквіуму: два ситуативних завдання та одне евристичне завдання.

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка : підручник : у 2 кн. /С. М. Панчишин, П. І. Островерх, І. В. Грабинська та ін. ; за ред. С. М. Панчишина, П. І. Островерха. – 4-те вид., виправл. та доп. – Л. : Апріорі, 2020. – 648 с.
2. Базилінська О. Я. Мікроекономіка. Посібник. / О. Я. Базилінська, О. В. Мініна; – Київ : Центр учбової літератури, 2022. – 352 с.
3. Ігнатьюк А. Мікроекономіка. Підручник. – Київ : Ліра-К, 2023. – 420 с.
4. Макро- та мікроекономіка [Електронний ресурс] : навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / М. А. Мащенко, М. С. Бріль, О. М. Кліменко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, доцента М. А. Мащенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 214 с. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27811>
5. Мартин О. Мікроекономіка: теорія, тести, задачі. Частина І: навчальний посібник. Львів : ЛДУ БЖД, 2021. - 271 с.
6. The Fundamentals of Economics [Electronic resource] : textbook for self-study / L. Ukrainka, M. Mashchenko, I. Lisna [et al.] ; under the edit. M. Mashchenko; Simon Kuznets Kharkiv national university of economics. - E-text data (910 КБ). - Kharkiv : S. Kuznets KhNUE, 2021. - 163 p. Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26379> .

Додаткова

7. Білецька Л. Економічна теорія: політекономія, мікроекономіка, макроекономіка. / Л. Білецька, О. Білецький, В. Савич. – Київ : Центр учбової літератури, 2021. – 688 с.
8. Економічна теорія : підручник / В.Г. Чепінога ; Міністерство освіти і науки України. - Київ : Юрінком Інтер, 2019. - 653 с.
9. Каменева Н. Мікроекономіка: Навч. посібник / Н. М. Каменева, М. В. Косич, О. Ю. Александрова та ін. – Харків: УкрДУЗТ, 2022. – 305 с.
10. Рудий М. Мікроекономіка / М. Рудий. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 408 с.
11. Теоретико-методологічні засади формування національної економічної системи в умовах інтеграції у світове господарство [Електронний ресурс] : монографія / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, М. А. Мащенко та ін. ; за заг. ред. канд. екон. наук, доцента М. С. Бріля. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 208 с.
12. Макро- і мікроекономіка . Методичні рекомендації до практичних робіт для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / укл. М. А. Мащенко, О. О. Пономаренко, Н. О.

Степаненко; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (263 КБ). - Харків : ХНЕУ ім. С.Кузнеця, 2021. - 57 с. - Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24906>

Інформаційні ресурси

13. Сторінка курсу на платформі Moodle (персональна навчальна система). Розміщено: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=309>.

14. Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

15. Міністерство економіки України. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/>.

16. Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>.

Національний банк України. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>